

การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของประชาชนชาวมุสลิมจากการใช้ แอปพลิเคชัน Muslim pro ในเขตกรุงเทพมหานคร

The Uses and Gratification of Muslim People in Bangkok by Using The Muslim Pro Application

สุภาวดี และมัด.* คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

ต่อตระกูล อุบลวัตร.** คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

Supawadee Laemad. Faculty of Communication Arts. Kasembundit University

Totrakool Ubolwattra. Faculty of Communication Arts. Kasembundit University

Email : supawadee.smy@gmail.com

Received: 09 August 2019; Revised: 10 November 2019; Accepted: 13 November 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของประชาชนชาวมุสลิมจากการใช้แอปพลิเคชัน Muslim pro ในเขตกรุงเทพมหานคร เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างชาวมุสลิมที่ใช้แอปพลิเคชัน Muslim pro จำนวน 400 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบความแตกต่างด้วยค่าที การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว การทดสอบความสัมพันธ์ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนชาวมุสลิมในเขตกรุงเทพมหานคร มีระดับการใช้ประโยชน์การใช้ แอปพลิเคชันอยู่ในระดับมาก (คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.79) ทั้งนี้เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าประเด็นการใช้ประโยชน์ของประชาชนชาวมุสลิมจากการใช้แอปพลิเคชัน Muslim pro ในเขตกรุงเทพมหานคร ได้แก่ การตื่นเวลาเช้าละหมาดเป็นประเด็นที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.09 ส่วนประเด็นที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การคำนวณชะกาด ซึ่งมีเท่ากับ 3.56 ส่วนระดับความพึงพอใจของประชาชนชาวมุสลิมจากการใช้ แอปพลิเคชัน Muslim pro อยู่ในระดับมาก (คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.63) ทั้งนี้เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าประเด็นความพึงพอใจของประชาชนชาวมุสลิมจากการใช้แอปพลิเคชัน ในเขตกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ความพึงพอใจในความถูกต้องของการอาซานเป็นประเด็นที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.88 ส่วนประเด็นที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ความพึงพอใจในความง่ายของการคำนวณชะกาด ซึ่งมีคะแนนเท่ากับ 3.35 นอกจากนี้ประชาชนที่มีการใช้ประโยชน์จากการใช้แอปพลิเคชัน Muslim pro มีความสัมพันธ์กันกับความพึงพอใจของประชาชนชาวมุสลิมกันในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : การใช้ประโยชน์, ความพึงพอใจ, แอปพลิเคชัน Muslim pro

*สุภาวดี และมัด: นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารนวัตกรรมการสื่อสาร มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

** ต่อตระกูล อุบลวัตร (ผศ.ดร.): อาจารย์ที่ปรึกษาคณาจารย์นิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

วารสารวิชาการระดับชาติที่ได้รับการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) กลุ่มที่ 1

Abstract

The purposes of this research were to study uses and gratification of Muslim people in Bangkok by using Muslim Pro application. The data were collected by questionnaire from 400 Muslim people who have been using Muslim Pro application. The statistic of this research is frequency, percentage, means, standard deviation, T-test, One-Way ANOVA and Pearson's correlation coefficient.

The results revealed that Muslim people in Bangkok had the uses of Muslim Pro application was at high level (the average was 3.79). When considered in each aspect, it was found that the reminding to worship of the Allah's kindness was at highest average (4.09). And the Zakat calculation was at lowest average (3.56). The gratification of Muslim people by using Muslim Pro application was satisfied at high level (the average was 3.63). When considered in each aspect, it was found that the accuracy of Azan was at highest average (3.88). And the easiness of Zakat calculation was at lowest average (3.35). In addition, the uses of Muslim people by using Muslim Pro application related with gratification of Muslim people in positive were statistically significant at .01 levels.

Keyword: The uses, gratification, Muslim Pro application

บทนำ

มุสลิมไทยที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ ที่ได้ขึ้นชื่อว่าเป็นเมืองหลวงและมีความสะดวกสบายมากมายทั้งทางคมนาคม การเดินทางสาธารณะ ที่อยู่อาศัย ดูจะพร้อมไปซะทุกอย่าง แต่กลับกลายเป็นเรื่องลำบากใจสำหรับมุสลิมในการใช้ชีวิตในกรุงเทพฯ เนื่องจากวิถีชีวิตที่แตกต่างกัน อย่างที่รู้กันทั่วไปว่ามุสลิมจะต้องมีปฏิบัติศาสนกิจต่างๆ เช่น การบริจาคซะกาต (บริจาคซะกาต หรือ ทานประจำปี หมายถึง ทรัพย์สินส่วนเกินจำนวนหนึ่ง ซึ่งมุสลิมต้องจ่ายให้แก่ผู้ที่มีสิทธิได้รับเมื่อครบรอบปี), การละหมาด 5 เวลา ซึ่งการละหมาดถึงแม้ว่าจะทำได้ทุกที่ แต่ก็ต้องรู้กำหนดเวลาในการปฏิบัติ หรือหากรู้ตำแหน่งที่ตั้งของมัสยิดใกล้ๆ ก็จะสามารถวางแผนในการการปฏิบัติได้เช่นกัน ซึ่งในการทำละหมาดนั้น จะต้องเริ่มต้นด้วยการดูเวลาการละหมาด ต่อมาดูทิศทางการละหมาดที่จะหันหน้าไป ยามทำการละหมาด และหาสถานที่ทำการละหมาด เช่น มัสยิด หรือสถานที่ที่สามารถปฏิบัติได้ ซึ่งในการทำละหมาดครั้งหนึ่งจะประกอบด้วย การอ่าน กุรอานซึ่งมาจากคัมภีร์อัลกุรอาน (คัมภีร์อัลกุรอาน หมายถึง หลักคำสอนที่พระเจ้าประทานลงมา รวบรวมเป็นคัมภีร์) และปิดท้ายด้วยการขออูอา (การขอพร) และการซิกรุลลอฮฺ (การระลึกถึงพระเจ้า) หากกล่าวถึงสถานที่ที่เป็นดังแหล่งศูนย์รวมสำคัญของชาวมุสลิมทั่วโลก จะต้องนึกถึงสถานที่นี้เป็นอันดับแรก คือ เมืองมักกะห์ ซึ่งเป็นสถานที่สำคัญต่อการปฏิบัติศาสนกิจนับเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์สูงสุดในศาสนาอิสลาม ซึ่งมีการถ่ายทอดสดการประกอบพิธีฮัจญ์ การละหมาดให้ดูตลอด 24 ชม. นอกจากนี้การดูปฏิทินเพื่อดูวันสำคัญต่างๆ ของศาสนายังเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญกับการดำเนินชีวิตของชาวมุสลิมอีกด้วย เนื่องจากเป็นแนวทางในการกำหนดการปฏิบัติในวันสำคัญต่างๆ ของชาวมุสลิม ได้แก่ วันเริ่มต้นถือศีลอด (ศีลอด คือ การงดเว้นจากการกิน การดื่ม การเสพ และการมีความสัมพันธ์ทางเพศ ตั้งแต่ดวงอาทิตย์ขึ้นจนถึงดวงอาทิตย์ตกตลอด โดยมีเจตนาว่าทำเพื่ออัลลอฮฺ) วันออกจากการถือศีลอด เป็นต้น ซึ่งวันสำคัญต่างๆ นั้นชาวมุสลิมทั่วโลกนั้นให้ความสำคัญอย่างมาก ทำให้ในทุกวันของชาวมุสลิมต้องมีการวางแผนเพื่อให้สอดคล้องกับสังคมโดยรอบ ดังนั้นมนุษย์

วารสารวิชาการระดับชาติที่ได้รับการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) กลุ่มที่ 1

จึงได้มีการนำเทคโนโลยีไปใช้ในการทำงานและชีวิตประจำวันของมนุษย์ เพื่อตอบสนองการใช้ชีวิตทำให้การดำเนินชีวิตนั้นง่ายขึ้น ผดุงยศ ดวงมาลา กล่าวไว้ว่า เทคโนโลยี คือ ความรู้ที่มนุษย์ใช้ทรัพยากรต่างๆ ให้เกิดประโยชน์แก่มนุษย์เอง ทั้งในแง่ความเป็นอยู่และการควบคุมสิ่งแวดล้อม (ผดุงยศ ดวงมาลา 2523 : 16) ซึ่งมนุษย์ทั่วโลกต่างให้ความสำคัญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างมาก

เทคโนโลยีถือเป็นหนึ่งในปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญต่อชีวิตไปเสียแล้ว เนื่องจากในแต่ละวันจะเราต้องเกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นหากมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ก็จะส่งผลให้เกิดการพัฒนาที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของทุกคน ซึ่งเทคโนโลยีที่มีการการพัฒนาได้รวดเร็วที่สุดคือ เทคโนโลยีโทรศัพท์มือถือและยังเป็นอุปกรณ์การสื่อสารที่จำเป็นมาก เนื่องจากสามารถติดต่อสื่อสารพูด คุยแบบไร้สาย มีประโยชน์ทั้งในด้านธุรกิจ ด้านการสื่อสาร การติดต่อกับหน่วยงานต่างๆ และไม่ใช่แค่การติดต่อสื่อสารแบบไร้สายเท่านั้น ยังมีการพัฒนาระบบฟังก์ชันการทำงานให้เป็นสตาร์ทโฟนที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น สามารถติดต่อกับเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่อค้นหาข้อมูลแลกเปลี่ยนข่าวสารต่างๆ ได้มากขึ้นและรวดเร็ว ระบบเทคโนโลยีการสื่อสารมีการพัฒนาปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็ว ทำให้ตลาดสมาร์ทโฟนเป็นที่นิยมในกลุ่มผู้ใช้มือถือ จนเกิดแอปพลิเคชันใหม่ๆ ขึ้นมาแข่งขันกัน มีหลายแอปพลิเคชันที่เป็นที่นิยม ให้เลือกใช้ตามลักษณะไลฟ์สไตล์ ความต้องการของผู้กลุ่มที่สนใจ รวมถึงในเรื่องของการปฏิบัติศาสนกิจสำหรับชาวมุสลิมทำให้มีความสะดวกขึ้น กลุ่มชาวมุสลิมส่วนใหญ่มีการเลือกใช้แอปพลิเคชัน Muslim pro กันอย่างแพร่หลาย ผลิตโดยบริษัท Bits media Pte Ltd ปัจจุบันมียอดดาวโหลดกว่า 10 ล้านครั้ง แอปพลิเคชัน Muslim pro มีฟังก์ชันมากมายที่ตอบสนองต่อการปฏิบัติศาสนกิจของมุสลิม ทั้งการขอพร ชิกกุล ลอฮ การหาตำแหน่งมัสยิด ทิศทางการละหมาด อัลกุรอาน การบริจาค การถ่ายทอดสดจากเมืองมักกะฮ์ การดูปฏิทิน อีกทั้งยังสามารถตั้งแจ้งเตือนเวลาละหมาดได้ทั้งเสียงและภาพ เนื่องจากการละหมาดทั้ง 5 เวลานั้นมีช่วงเวลาที่เหมาะสมในแต่ละเดือน แต่ละวันไม่เท่ากัน หรือแม้แต่ภูมิภาคก็มีช่วงเวลาละหมาดต่างกัน แอปพลิเคชันนี้จึงเป็นตัวช่วยในการทำละหมาดที่สะดวก นอกจากนั้นยังมีคัมภีร์กุรอานที่แปลได้หลายภาษาอีกด้วย ซึ่ง Bitsmedia Pte Ltd เป็นบริษัทด้านเทคโนโลยีของสิงคโปร์ ที่เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์มือถือ สร้างแอปพลิเคชันโทรศัพท์มือถือมากกว่า 15 แอปพลิเคชัน (แอปพลิเคชัน Muslim pro สืบค้นเมื่อวันที่ 30 กันยายน 2561 จาก <http://www.muslimpro.com>) แต่เนื่องจากผู้รับนวัตกรรมหรือผู้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีนั้นก็มีลักษณะหรือปัจจัยส่วนที่เกี่ยวข้องของหลายประการ ที่ส่งผลกระทบต่อระดับของการยอมรับนวัตกรรมด้วย และปัจจัยต่างๆ เหล่านั้น ก็ยังมีความแตกต่างกันน้อยเกินไปในผู้รับแต่ละรายด้วย ส่งผลให้เกิดความแตกต่างของอัตราการยอมรับนวัตกรรมไม่เท่ากัน (Rogers and Shoemaker, 1962 อ้างอิงใน ปณิตา โพธิ์พันธ์, 2555) อีกทั้งตัวแอปพลิเคชันที่เกี่ยวข้องกับการละหมาดยังเป็นตัวขับเคลื่อนกลุ่มเฉพาะผู้ใช้อีกด้วย

ดังนั้นผู้วิจัยได้ตระหนักเห็นถึงความสำคัญของแอปพลิเคชัน Muslim pro ที่สามารถตอบสนองต่อวิถีชีวิตของชาวมุสลิม ผู้วิจัยมีความสนใจในเรื่อง ผลตอบรับจากผู้ใช้งาน จึงต้องการศึกษาถึง การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของประชาชนชาวมุสลิมจากการใช้แอปพลิเคชัน Muslim pro ในเขตกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้เพื่อจะได้มีข้อมูลที่เป็นประโยชน์สามารถนำไปใช้ในการแก้ไขปรับปรุงการให้บริการ สำหรับองค์กรและหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นได้ต่อไปในอนาคต

คำถามนำการวิจัย

1. ประชาชนชาวมุสลิมในเขตกรุงเทพมหานครมีการใช้ประโยชน์จากการใช้แอปพลิเคชัน Muslim pro

วารสารวิชาการระดับชาติที่ได้รับการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) กลุ่มที่ 1

อย่างไร

2. ประชาชนชาวมุสลิมในเขตกรุงเทพมหานครมีความพึงพอใจในการใช้แอปพลิเคชัน Muslim pro อย่างไร
3. การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของประชาชนชาวมุสลิมจากการใช้แอปพลิเคชัน Muslim pro ในเขตกรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์กันอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการใช้ประโยชน์จากการใช้แอปพลิเคชัน Muslim pro ของประชาชนชาวมุสลิมในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของประชาชนชาวมุสลิมในเขตกรุงเทพมหานครจากการนำแอปพลิเคชัน Muslim pro ไปใช้
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของประชาชนชาวมุสลิมจากการใช้แอปพลิเคชัน Muslim pro ในเขตกรุงเทพมหานคร

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาเฉพาะการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของประชาชนชาวมุสลิมในเขตกรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังต่อไปนี้

1. กลุ่มตัวอย่าง

ประชาชนชาวมุสลิม จำนวน 400 คน อายุ 18 ปีขึ้นไปที่ใช้แอปพลิเคชัน Muslim pro บนสมาร์ตโฟนและแท็บเล็ต โดยเลือกตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) จากประชากรที่เป็นมุสลิมที่อาศัยในกรุงเทพฯ ตามเขตพื้นที่ตั้งมัสยิด 30 เขต

2. ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล

ข้อมูลต่างๆ ที่ใช้ทำการศึกษาวิจัยจะได้อาจจากการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 20 เม.ย พ.ศ. 2561 -20 ก.ค 2561 เท่านั้น

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การใช้ประโยชน์ หมายถึง การที่ประชาชนชาวมุสลิมใช้แอปพลิเคชัน Muslim pro ในการเตือนเวลาเข้าละหมาด, การอ่านคัมภีร์, ทิศทางการละหมาด, ปฏิทิน, ค้นหา มัสยิด, คำวอนชะกาต, ซิกกุลลฮฺ, ดูอา, ดูถ่ายทอดสดจากมัสกัฮ์

2. ความพึงพอใจ หมายถึง การที่ผู้ใช้มีความรู้สึกชอบหรือมีความรู้สึกในเชิงบวกจากการใช้แอปพลิเคชัน Muslim pro

3. การละหมาด หมายถึง การประกอบกิจบูชาสักการะอัลลอฮ์ ด้วยการอ่านบทสรรเสริญ และการวิงวอนในอาการต่าง ๆ เช่น ยืน ก้ม กราบ และนั่ง

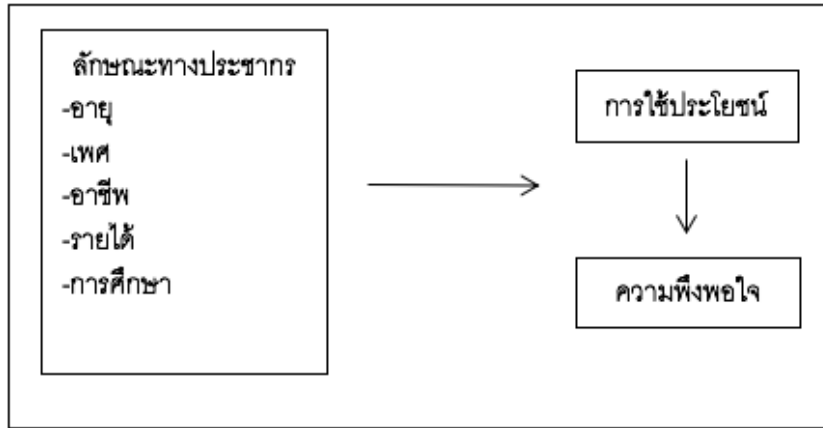
4. คัมภีร์กูรออัน หมายถึง พระดำรัสของอัลลอฮ์ ที่ทรงประทานแก่ท่านนบีมุฮัมมัด คืออัลลิลลอฮฺ อะลัยฮิวะสَّلَام ที่ถูกรวบรวมมาเป็นหนังสือ

5. แอปพลิเคชัน Muslim pro หมายถึง เป็นโปรแกรมอะซานและแจ้งเวลาละหมาดนอกจากนี้แอปพลิเคชัน Muslim pro ยังมีคัมภีร์อัลกุรอานฉบับสมบูรณ์ในภาษาอาหรับ, เสียงอ่าน, คำแปลและเสียงสวด ตลอด

วารสารวิชาการระดับชาติที่ได้รับการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) กลุ่มที่ 1

จนมีเครื่องมือวัดประสิทธิภาพการละหมาด ปฏิทินอิสลาม, ตำแหน่งมัศยิด

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

เมื่อได้ศึกษาการประโยชน์และความพึงพอใจของประชาชนชาวมุสลิมในเขตกรุงเทพมหานครจากการนำแอปพลิเคชัน Muslim pro ไปใช้แล้วจะเกิดประโยชน์ต่อการศึกษา ดังนี้

1. ทำให้เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ จากการใช้แอปพลิเคชัน Muslim pro ของประชาชนมุสลิมในกรุงเทพฯ
2. ทำให้ทราบระดับการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ จากการใช้แอปพลิเคชัน Muslim pro ของประชาชนมุสลิมในกรุงเทพฯ
3. ผลของการศึกษาวิจัยสามารถจะเป็นข้อมูลและแนวทางในการพัฒนาแอปพลิเคชันอื่นที่มีลักษณะของกลุ่มเป้าหมายคล้ายกันได้
4. องค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำเอาผลจากการศึกษาในครั้งนี้ไปใช้ในการแก้ไขปรับปรุงแอปพลิเคชัน Muslim pro ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย หรือเป็นไปตามการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ ผู้ใช้ประชาชนมุสลิมในกรุงเทพฯ ได้มากขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของประชาชนชาวมุสลิมจากการใช้แอปพลิเคชัน Muslim pro ในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างคือ ประชาชนชาวมุสลิมในกรุงเทพมหานครที่มีใช้แอปพลิเคชัน Muslim pro ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชากรมุสลิมอายุ 18 ปีขึ้นไป ในเขตกรุงเทพมหานครที่ใช้แอปพลิเคชัน Muslim pro บนสมาร์ตโฟนและแท็บเล็ต ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยเลือกตัวอย่างแบบอาศัยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) จำนวน 400 คน จากฐานข้อมูลรายชื่อมัศยิด

วารสารวิชาการระดับชาติที่ได้รับการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) กลุ่มที่ 1

ในกรุงเทพมหานคร ทั้งหมด 30 เขต (สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำกรุงเทพมหานคร, 2561) ด้วยวิธีการจับสลากชื่อเขตขึ้นมา 4 เขต ได้ดังนี้ 1. เขตหนองจอก 2. เขตสวนหลวง 3. เขตประเวศ 4. เขตมีนบุรี จากนั้นเก็บข้อมูลจากชาวมุสลิมตามมัสยิดในแต่ละเขตข้างต้น เขตละ 100 คน โดยให้มีสัดส่วนระหว่างเพศชายและหญิงใกล้เคียงกัน รวมทั้งสิ้น 400 ชุด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) มีลักษณะเป็นปลายปิด (Closed Ended Question) แบบคำถามให้เลือกคำตอบแบบ Likert Scale ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบคำถาม แบบสอบถามเป็นคำตอบให้เลือกจำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 2 การใช้ประโยชน์จากการใช้แอปพลิเคชัน muslim pro ของประชาชนชาวมุสลิมใช้คำถามในลักษณะการวัดการใช้ประโยชน์แบบแบบ Likert Scale จำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 3 ความพึงพอใจจากการใช้แอปพลิเคชัน muslim pro ของประชาชนชาวมุสลิมใช้คำถามในลักษณะการวัดความพึงพอใจแบบ Likert Scale จำนวน 27 ข้อ

ผลการวิจัย

การศึกษากการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของประชาชนชาวมุสลิมจากการใช้แอปพลิเคชัน Muslim pro ในเขตกรุงเทพมหานคร สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ และสมมติฐานของการวิจัย ซึ่งปรากฏผลดังนี้

1. ข้อมูลทางประชากร

กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามมีจำนวนทั้งสิ้น 400 คน เป็นเพศชาย 205 คน เพศหญิง 195 คน ส่วนใหญ่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี เป็นนักเรียน/นักศึกษา มีระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรี และมีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท

2. อุปกรณีสื่อสารที่ติดตั้งแอปพลิเคชัน Muslim pro

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีติดตั้งแอปพลิเคชัน Muslim pro บนมือถือมีจำนวน 249 คน รองลงมาเป็นแท็บเล็ต มีจำนวน 137 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ติดตั้งแอปพลิเคชัน ทั้งบนมือถือและแท็บเล็ตมีจำนวนน้อยที่สุดคือ 14 คน คิดเป็นร้อยละ 62.25, 34.25 และ 3.50 ตามลำดับ

3. การใช้ประโยชน์จากการใช้แอปพลิเคชัน Muslim pro

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้แอปพลิเคชัน Muslim pro ส่วนใหญ่มีการใช้ประโยชน์จากแอปพลิเคชัน Muslim pro โดยส่วนรวมอยู่ในระดับมาก (คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.79) ทั้งนี้ประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างมีการใช้ประโยชน์ในระดับมากที่สุด คือ การเตือนเวลาเข้าละหมาด ส่วนประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างมีการใช้ประโยชน์ในระดับน้อยที่สุด คือ การคำนวณชะกาต

4. ความพึงพอใจจากการใช้แอปพลิเคชัน Muslim pro

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้แอปพลิเคชัน Muslim pro ส่วนใหญ่ ความพึงพอใจจากการใช้แอปพลิเคชัน Muslim pro โดยส่วนรวมอยู่ในระดับมาก (คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.63) ทั้งนี้ประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างมีการใช้ประโยชน์ในระดับมากที่สุด คือ ความพึงพอใจในความถูกต้องของการอาซาน ส่วนประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด คือ ความพึงพอใจในความง่ายในการคำนวณชะกาต

5. การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1. ประชาชนชาวมุสลิมที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกันมีการใช้ประโยชน์จากการใช้แอปพลิเคชัน Muslim pro ต่างกัน

ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ และระดับการศึกษา รายได้ อาชีพที่แตกต่างกันมีการใช้การ

วารสารวิชาการระดับชาติที่ได้รับการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) กลุ่มที่ 1

ใช้ประโยชน์จากการใช้แอปพลิเคชัน muslim pro แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยประชาชนเพศชายการใช้ประโยชน์จากการใช้แอปพลิเคชัน Muslim pro สูงกว่าเพศหญิง สมมติฐานที่ 2. ประชาชนชาวมุสลิมที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกันมีความพึงพอใจจากการใช้แอปพลิเคชัน Muslim pro ต่างกัน

ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มี อายุ และระดับการศึกษา รายได้ อาชีพที่แตกต่างกันมีการความพึงพอใจจากการใช้แอปพลิเคชัน Muslim pro แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนประชาชนที่มีลักษณะทางประชากรที่ เพศแตกต่างกันมีความพึงพอใจจากการใช้แอปพลิเคชัน Muslim pro ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 3. การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ จากการใช้แอปพลิเคชัน Muslim pro มีความสัมพันธ์กัน

ตารางที่ 3 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ ของประชาชนชาวมุสลิมจากการใช้แอปพลิเคชัน Muslim pro

การใช้ประโยชน์	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	sig
ความพึงพอใจ	.765**	.000

** p<.01

ผลการวิจัยพบว่า การใช้ประโยชน์จากแอปพลิเคชัน Muslim pro ของประชาชนชาวมุสลิม มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .765 จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือหากกลุ่มตัวอย่างมีการใช้ประโยชน์จากแอปพลิเคชัน Muslim pro อยู่ในระดับสูงจะส่งผลให้ความพึงพอใจจากการใช้แอปพลิเคชัน Muslim pro อยู่ในระดับสูง หากกลุ่มตัวอย่างมีการใช้ประโยชน์จากแอปพลิเคชัน Muslim pro อยู่ในระดับต่ำจะส่งผลให้ความพึงพอใจจากการใช้แอปพลิเคชัน Muslim pro อยู่ในระดับต่ำเช่นกัน

อภิปรายผลการวิจัย

1. การใช้ประโยชน์จากการในแอปพลิเคชัน Muslim pro

ผลการวิจัยการใช้ประโยชน์จากการในแอปพลิเคชัน Muslim pro ผู้ใช้ส่วนใหญ่ใช้ประโยชน์ในส่วนของการเดือนเวลาเข้าละหมาดมากที่สุด รองลงมาคือ การดูทิศทางการละหมาด,การอ่านคัมภีร์อัล กุรอาน ,ดูปฏิทิน,การดูถ่ายทอดสดจากมัสกิด,การค้นหามัสยิด, ดูอา, ซิกรุลลอฮฺ, การคำนวณชะกาต ตามลำดับ ผลการวิจัยการใช้ประโยชน์จากการในแอปพลิเคชัน Muslim pro จะเห็นได้ว่า สอดคล้องกับการศึกษาการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ กับ Mc Combs และ Backer (1979, 51-52) ที่กล่าวว่า บุคคลจะใช้สื่อเพื่อตอบสนองความต้องการส่วนตนได้ ในประเด็นของ 1) เพื่อต้องการข้อมูลในการพูดคุยหรือสนทนา (Discussion) 2) เพื่อต้องการมีส่วนร่วม (Participating) ในเหตุการณ์และความเป็นไปต่างๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัว 3) เพื่อเสริมความเห็น (Reinforcement) ช่วยเสริมความคิดเห็นให้มั่นคงยิ่งขึ้นหรือสนับสนุนการตัดสินใจที่ได้ทำไปแล้ว 4) เพื่อความบันเทิง (Entertainment) เพื่อความเพลิดเพลิน รวมทั้งการผ่อนคลายอารมณ์ 5) เพื่อต้องการรู้เหตุการณ์ (Surveillance) โดยการติดตามความเคลื่อนไหว และสังเกตการณ์รอบตัวจากสื่อมวลชน เพื่อให้รู้ทันเหตุการณ์และรู้ว่าอะไรเป็นสิ่งสำคัญที่ควรรู้ 6) เพื่อช่วยการตัดสินใจ (Decisions) โดยเฉพาะการตัดสินใจ

วารสารวิชาการระดับชาติที่ได้รับการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) กลุ่มที่ 1

ใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิต ประจำวันการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน ทำให้บุคคลสามารถกำหนดความคิดเห็นของตนเองต่อเหตุการณ์รอบๆ ตัวจะเห็นได้ว่าแนวคิดที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้นมีความสอดคล้องและสามารถอธิบายเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากแอปพลิเคชัน Muslim pro ของประชาชนชาวมุสลิมในกรุงเทพฯ ได้เป็นอย่างดี

2. ความพึงพอใจจากการในแอปพลิเคชัน Muslim pro

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ใช้ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจจากการใช้แอปพลิเคชัน Muslim pro ในเรื่องความพึงพอใจในถูกต้องของการอาชานที่สุด รองลงมา คือ ความพึงพอใจในการเตือนเวลาเข้าละหมาดของแอปพลิเคชัน Muslim pro, ความพึงพอใจในการอ่านคัมภีร์อัลกุรอานของระบบสามารถฟังได้ง่าย, ความพึงพอใจในการเปลี่ยนเสียงอาชานสามารถทำได้ง่าย, ความพึงพอใจในความถูกต้องในการอ่านคัมภีร์อัลกุรอาน, ความพึงพอใจในความเร็วของการอ่านคัมภีร์อัลกุรอานของระบบ, ความพึงพอใจเมื่อเดินทางระบบสามารถเตือนเวลาเข้าละหมาดได้ถูกต้องตรงกับเวลาของสถานที่นั้นๆ, ความพึงพอใจในการค้นหาซูเราะห์สามารถทำได้ง่าย, ความพึงพอใจในความถูกต้องในการดูทิศทางกระหมาด, ความพึงพอใจในการดูถ่ายทอดสดจากมัสกัฮ์ที่ได้โดยภาพชัดเจน, ความพึงพอใจในระบบของแอปพลิเคชัน สามารถใช้งานได้ง่าย, ความพึงพอใจในขนาดและรูปแบบตัวอักษรมีความสะดวกต่อการใช้งาน, ความพึงพอใจในการดูปฏิทินฮิจเราะห์, ความพึงพอใจในการดูถ่ายทอดสดจากมัสกัฮ์ที่ได้โดยเสียงชัดเจน, ความพึงพอใจในการจัดวางตัวอักษร บนกล่องข้อความสามารถใช้งานได้สะดวกหรือง่ายต่อการมองเห็น, ความพึงพอใจในการบันทึกสิ่งสำคัญสามารถทำได้ง่าย, ความพึงพอใจในการใช้ตัวอักษรมีความโดดเด่น, ความพึงพอใจในระบบของแอปพลิเคชัน มีความเสถียร, ความพึงพอใจในการค้นหาอาชานสามารถทำได้ง่าย, ความพึงพอใจในการค้นหาฮัจยี, ความพึงพอใจในการไฮ้ข้อความสำคัญสามารถทำได้ง่าย, ความพึงพอใจในการซิงค์ข้อมูลทำได้ง่าย, ความพึงพอใจในการเรียกดูหลักตัจวีดทำได้ง่าย, ความพึงพอใจในความถูกต้องของการคำนวณชะกาต, ความพึงพอใจในหลักตัจวีดมีความถูกต้องเที่ยงตรง, ความพึงพอใจในคำอธิบายหลักตัจวีดสามารถเข้าใจได้ง่ายและสุดท้ายคือ ความพึงพอใจในความง่ายในการคำนวณชะกาต ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน ของ Cassata and Asnte (1979, 88-89) ที่กล่าวว่า ตัวผู้รับสารเป็นผู้เลือกใช้สื่อประเภทต่างๆ และเลือกรับเนื้อหาของข่าวสารเพื่อสนองความต้องการของตนเองซึ่งตั้งอยู่บนสมมติฐานเบื้องต้นได้แก่ 1. ผู้รับสารจะเป็นผู้ทำการแสวงหาข่าวสารจากสื่อมวลชนเพื่อสนองความพึงพอใจ 2. ผู้รับสารจะเป็นผู้เลือกสื่อจากสื่อทั้งหมดที่มีอยู่ 3. ผู้รับสารจะตระหนักว่าสื่อที่สนองความต้องการ ความสนใจ และมีความเกี่ยวข้องมาเพียงพอ 4. ผู้รับสารจะใช้สื่อใดๆ โดยไม่รวมถึงการตัดสินใจจากพฤติกรรมการบริโภคสื่อตามความเคยชิน จะเห็นได้ว่าแนวคิดที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้นมีความสอดคล้องและสามารถอธิบายเกี่ยวกับความพึงพอใจจากแอปพลิเคชัน Muslim pro ของประชาชนชาวมุสลิมในกรุงเทพฯ ได้เป็นอย่างดี

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ

จากการใช้แอปพลิเคชัน Muslim pro ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากการในแอปพลิเคชัน Muslim pro มีความสัมพันธ์กัน การใช้ประโยชน์จากการใช้แอปพลิเคชัน Muslim pro มีความสัมพันธ์กับกับความพึงพอใจ ของประชาชนชาวมุสลิม กล่าวคือ การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของประชาชนชาวมุสลิมจากการใช้แอปพลิเคชัน Muslim pro มีความสัมพันธ์กันในทางบวก ดังนั้น หากผู้ใช้ประโยชน์จากการใช้แอปพลิเคชัน Muslim pro อยู่ในระดับสูงก็就会有ความพึงพอใจจากการใช้แอปพลิเคชัน Muslim pro อยู่ในระดับสูงด้วย หรือในทางตรงกันข้าม หากผู้ใช้ประโยชน์จากการใช้แอปพลิเคชัน Muslim pro อยู่ในระดับต่ำก็就会有ความพึงพอใจจากการใช้แอปพลิเคชัน Muslim pro อยู่ในระดับต่ำด้วยเช่นกัน

วารสารวิชาการระดับชาติที่ได้รับการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) กลุ่มที่ 1

ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ Karl Erik Rosengren (1974, 269-285) ได้ให้ความหมายของคำว่า ประโยชน์ (Uses) กับความพึงพอใจ (Gratifications) ว่าทั้งสองคำมีความสัมพันธ์กันอยู่ในแง่ที่ว่า ประโยชน์สามารถนำไปสู่ความพึงพอใจ และความพึงพอใจก็อาจได้รับจากประโยชน์ ดังนั้น นักวิจัยจึงอาจจะศึกษาเฉพาะตัวใดตัวหนึ่งโดยมีเป้าหมายทั้งสองตัวได้ และยังสอดคล้องกับ งานวิจัยของ วรลักษณ์ ดวงอุดม (2550) พบว่าจากการใช้ประโยชน์ข้อมูลข่าวสารด้านการลงทุน มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจโดยสอดคล้องกับทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากการสื่อสาร โดยเน้นความสำคัญของผู้รับสาร ต่อการเลือกรับสื่อและเลือกใช้นเนื้อหาของข่าวสารที่ตอบสนองต่อความต้องการของตนเอง เพื่อการใช้ประโยชน์ทางใดทางหนึ่ง เช่น เพื่อประกอบการตัดสินใจ เมื่อมีความตั้งใจที่แน่นอนแล้ว การใช้สื่อจึงเป็นกิจกรรมที่มีเป้าหมาย ทิศทางที่บุคคลจะเลือกแสวงหาข่าวสารจึงเกิดจาก ความต้องการใช้สื่อและความพึงพอใจของบุคคลนั้นๆ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ปัจจัยส่วนบุคคล การแสวงหาสื่อ การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจข่าวสารมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ก่อนการพัฒนาข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อใหม่ จึงควรศึกษาถึงความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ลงทุนประเภทบุคคล ที่มีความชอบ ความสนใจ ต่อรายละเอียดของข้อมูลแตกต่างกัน เช่น ผู้ลงทุนส่วนใหญ่เป็นพนักงานบริษัทเอกชน มีรายได้ต่อเดือนไม่มากนัก ก็ควรให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการลงทุนต่ำ ความเสี่ยงต่ำ เพื่อนำเสนอข้อมูลข่าวสารได้ตรงกับลักษณะประชากรศาสตร์ของกลุ่มเป้าหมายได้มากที่สุด และยิ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลพรรษ์ ธีมัสติยา (2539) ในศึกษาการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้รับข้อความข่าวผ่านสื่อเพจเจอร์ (วิทยุติดตามตัว) พบว่า ความต้องการในการเลือกใช้สื่อเพจเจอร์ เพื่อเปิดรับข่าวมีสาเหตุผลที่เกิดขึ้น จากสภาวะทางจิตวิทยาของผู้ใช้และสังคม ซึ่งต่อมาผู้ใช้ก็จะใช้ประโยชน์จากข่าวในระดับมากน้อยต่างกันไป และได้รับความพึงพอใจต่อข่าวตามคุณลักษณะของข่าวที่มีต่อผู้ใช้ ผลการวิจัยพบว่าผู้รับข้อความข่าวที่มี อายุแตกต่างกัน มีความต้องการในการเลือกใช้ เพจเจอร์ และ ระดับของการใช้ประโยชน์จากข่าวแตกต่างกัน เพศ รายได้ และอาชีพของผู้รับข้อความข่าว จะมีความต้องการที่ไม่แตกต่างในการเลือกใช้สื่อเพื่อรับข่าว และการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจต่อข่าว ผู้ใช้ส่วนหนึ่งมีความต้องการรับข่าวโดยเกิดขึ้นจากสภาวะทางสังคม คือ ต้องการแสวงหาประสบการณ์ในการใช้สื่อใหม่ๆ ที่มีเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อให้เป็นคนทันสมัย จึงเกิดความต้องการใช้สิ่งนั้นเป็นผลตามมา

ข้อเสนอแนะทั่วไป

เมื่อพิจารณาจากผลการวิจัยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะทั่วไปดังนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่า ผู้ใช้งานแอปพลิเคชัน มีการใช้ประโยชน์ในด้านของการคำนวณระยะเวลาที่น้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับความพึงพอใจ จากการใช้แอปพลิเคชัน Muslim pro ในด้านของความง่ายในการคำนวณระยะเวลา ที่มีได้รับความพึงพอใจน้อยที่สุด ดังนั้นผู้ให้บริการควรหันมาปรับปรุง การใช้งานทางด้านระยะเวลาให้สามารถใช้งานได้ง่าย สะดวกขึ้น หรือควรมีคู่มือการใช้งาน เพื่อให้ผู้ใช้บริการสามารถอ่าน เข้าใจการใช้งานได้ง่าย

2. จากผลการวิจัยพบว่า ผู้ใช้งานแอปพลิเคชัน มีการใช้ประโยชน์ในด้านการเตือนเวลาเข้าละหมาดมากที่สุด ซึ่งฟังก์ชันที่เกี่ยวข้องกับการเตือนเวลาเข้าละหมาด คือ การเตือนเวลาเข้าละหมาด แอปพลิเคชัน Muslim pro สามารถเตือนได้ถูกต้อง , ความถูกต้องของการอาชาน , เมื่อเดินทางระบบสามารถเตือนเวลาเข้าละหมาดได้ถูกต้องตรงกับสถานที่นั้นๆ เมื่อพิจารณาจากระดับความพึงพอใจทั้ง 3 ประเด็นแล้ว พบว่า จะต้องเพิ่มประสิทธิภาพในประเด็น เมื่อเดินทางระบบสามารถเตือนเวลาเข้าละหมาดได้ถูกต้องตรงกับสถานที่นั้นๆ เนื่องจากมีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดเพื่อให้คุณภาพ การเตือนเวลาเข้าละหมาดดียิ่งขึ้น

วารสารวิชาการระดับชาติที่ได้รับการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) กลุ่มที่ 1

3. จากผลการวิจัยพบว่า ผู้ใช้งานแอปพลิเคชัน Muslim pro ส่วนใหญ่ เป็นนักเรียน/ นักศึกษา ดังนั้นผู้พัฒนา แอปพลิเคชัน จะต้องวางกลยุทธ์ทางการตลาดให้เหมาะสมสำหรับ กลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้มีประสิทธิภาพสูงสุดสำหรับผู้ใช้งานแอปพลิเคชัน Muslim pro

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างมุสลิมของแอปพลิเคชัน การเดือนละหมวดอื่นๆ แล้วนำมาวิจัยเปรียบเทียบ เพื่อทดสอบหาตัวแปรแตกต่างหรือเหมือนที่ส่งผลต่อผู้ใช้งานแอปพลิเคชัน ถึงแม้ว่าแอปพลิเคชัน การเดือนละหมวดส่วนใหญ่ จะมีความคล้ายคลึงกันแต่อาจมีรายละเอียดบางประการที่ต่างกันซึ่งส่งผลต่อผู้ใช้งาน

2. งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม ซึ่งอาจทำให้ไม่ได้ข้อมูลในเชิงลึกมากนัก ควรมีการศึกษาโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) เพราะผลจากการวิจัยพบว่า น่าจะมีตัวแปรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประโยชน์และความพึงพอใจ ที่จะต้องศึกษาในประเด็นดังกล่าวในลักษณะที่เจาะลึกยิ่งขึ้น เพื่อค้นหาถึงตัวแปรที่มีต่อผู้ใช้

บรรณานุกรม

- ชลพรรษ์ ธีมัสตัยา. (2539). **ศึกษาการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้รับข้อความข่าวผ่านสื่อเพจเจอร์(วิทยุติดตามตัว)**. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์. มหาวิทยาลัย.
[Chollapan Thamsattaya. (2539). **Uses and Gratifications of News Receivers via the Pager Media. Master. Arts (Mass Communication)**. Chulalongkorn University. Bangkok. (Thailand). Graduate School.]
- ผดุงยศ ดวงมาลา. (2523). **การสอนชุดวิชาการสอนวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา**. ภาควิทยาศาสตร์ทั่วไป คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.[Padoongyot Duangmala. (2523). **Teaching Secondary School Science Teaching. General Science**. Prince of Songkla University.]
- วรลักษณ์ ดวงอุดม. (2550). **การแสวงหาข้อมูลข่าวสาร การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของนักลงทุนจากสหภาพยุโรปกับการลงทุนในประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์ (นศ.ม.) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะนิเทศศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. [Woralak Duang-Udom .(2550). **Information seeking, uses and gratifications of the European Union investors in Thailand**. Master. Arts (Mass Communication). Chulalongkorn University. Bangkok. (Thailand). Graduate School.]
- Cassata and Asnte. (1979). **Mass Communication**. New York: Macmillan Publishing Co.
- Karl Erik Rosengren. (1974). **Uses and Gratifications: A Paradigm Outlined**. Beverly Hill: Sage. Publications.
- Mc Combs, et al. (1979). **Using Mass Communication Theory**. New Jersey: Printice. Hall.

เว็บไซต์

- ปณิตา โพธิ์โพ้น. (2555). **กระบวนการพัฒนา การแพร่กระจาย และการยอมรับนวัตกรรม(ออนไลน์)**.
ได้จาก: <https://www.gotoknow.org/posts/493620>. เข้าถึงเมื่อ 16 สิงหาคม 2561.
[Panita Phophon.(2555). **Diffusion and Adoption of Innovation (online)**. from <https://www.gotoknow.org/posts/493620>. Retrieved August 16, 2018.]